

Ἡ ἐπιγραφή, ὡς τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων δηλοῖ, ἐχαράχθη μετὰ τὸ 403^{ον} ἔτος π. Χ., ἴσως δὲ καὶ πρὸ τοῦ ἔτους 219/18, ὅτε Φίλιππος Ε' τῆς Μακεδονίας, θέλων νὰ ἐκδιώξῃ τῆς Ἑλλάδος τὴν ῥωμαϊκὴν ἐπιρροήν, ἐπεχείρησε τὴν πολυθρύλητον ὑπὸ τοῦ Πολυβίου περιγραφομένην εἰς Αἰτωλίαν καὶ Ἀκαρνανίαν ἐκστρατείαν, ὅπως ἐξοντώσῃ τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Ῥωμαίων μένοντας Αἰτωλοὺς, τοὺς πρῶτους ἀναμίζοντας ἐκείνους εἰς τὰ ἑλληνικὰ πράγματα, κατέστρεψε δὲ τότε τὰς πλείστας ὀχυράς τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας πόλεις, ἐν αἷς ἴσως καὶ τὸ Θύρρειον, ὅπερ δὲν ἀναφέρει πλέον ὁ Στράβων. Σημειώσεως ἄξιον εἶναι ὅτι ὁ δολοφονηθεὶς νέος κατώκει μύσταις ἄμμιγα, ἥτοι μετὰ μυστῶν. Τίνες οἱ μύσται οὗτοι, ἄγνωστον. Πάντως ὅμως θὰ ᾔσαν ἱεροῦ τινος τῆς πόλεως ἐκείνης, διότι ὁ Νίκαρχος ἐδολοφονήθη κατὰ πόλιν. Ἄλλως οὔτε ὁ Νίκαρχος οὗτος οὔτε ὁ πατήρ αὐτοῦ Ξένων τυγχάνουσιν ἄλλοθεν γνωστοί, διότι οὔτε οἱ συγγραφεῖς οὔτε ἐπιγραφαὶ ἄλλαι ἐκ τῆς ἀρχαιότητος ἀναφέρουσιν Ἀκαρναῖνας τοιούτους. Σημειωτέον πρὸς τοῦτοις ὅτι ὁ ἑβδόμος στίχος εἶναι ἐλλιπὴς κατὰ ἓνα πόδα, ἴσως κατὰ λάθος τοῦ χαράκτου.

Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΑΡΧΟΥ ΟΜΕΡ ΚΑΤΑ ΣΦΑΚΙΩΝ¹

Τρεῖς ἐκστρατείας ἐπεχείρησεν ἀπὸ τῆς εἰς τὴν νῆσον ἁφίξεώς του ὁ μέγας Στρατάρχης τῆς Τουρκίας Ὁμέρ· πρώτην κατὰ τῶν Δυτικῶν ἐπαρχιῶν· δευτέραν κατὰ τῶν Μέσων, καὶ τρίτην κατὰ τῶν Ἀνατολικῶν. Καὶ κατὰ τὰς μὲν δύο πρώτας ἀπέτυχεν ἐντελῶς, κατὰ δὲ τὴν τρίτην οὐδὲν ἄλλο κατώρθωσεν ἢ ν' ἀπολέσῃ πολύτιμον χρόνον ἐξ οὗ ἡ ἐπανάστασις ὠφελήθη. Τρεῖς μῆνας ὄθεν μετὰ τὴν ἁφίξιν τοῦ νέου Στρατάρχου οὐχὶ μόνον ἡ ἐπανάστασις ἴστατο ἀκραιότερα ἢ πρὶν, ἀλλὰ καὶ ἀπωλέσθη κατὰ μέγα μέρος ἡ μόνη ἄγκυρα, ἐφ' ἧς ἐστηρίζετο ἡ Τουρκία διὰ τὴν καταστολὴν αὐτῆς· ἦτο δὲ αὕτη τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου Στρατάρχου. Ἀλλὰ πιθανὸν ἡ ἔλλειψις τῆς πείρας εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἐκ μέρους αὐτοῦ καὶ ἡ ἔλλειψις ἐπαρκουσῶν δυνάμεων νὰ ἐστάθηναι τὰ αἷτια τῆς ἀποτυχίας αὐτοῦ.

Καὶ τὴν μὲν πείραν ἐκτῆσατο ἤδη διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀτυχημάτων του, τὰς δὲ δυνάμεις ἠύξησε κατὰ δέκα πέντε χιλιάδας καὶ πλέον ἴσως, χάρις εἰς τὴν ὀξυδέρκειαν τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐνεργούντων, οἵτινες πεισθέντες εἰς τὰς βεβαιώσεις τῆς διπλωματίας, ἢ κάλλιον μέγιστον ἐρώτη τρέφοντες εἰς τὸ καθεστὼς περιέστειλαν τὰ Ἡπειροθεσσαλικά.

Ἀντὶ τεσσαράκοντα χιλιάδων στρατοῦ ὄθεν ὁ Ὁμέρ διέθετε πεντήκοντα πέντε χιλιάδας. Μὲ τοιαύτην δύναμιν ἠδύνατο νὰ καταστείλῃ τὴν ἐπανάστασιν εἰς τὸ κέντρον αὐτῆς ἐπισωρεύων κατ' αὐτοῦ τὰ δύο τρίτα τῶν δυνάμεων του. Ταῦτα διεκήρυξεν ὁ ἴδιος Στρατάρχης εἰς μίαν πρὸς

¹ Ἡ Κρητικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1866 δὲν εἶναι ἀκόμη γνωστὴ ἐν πάσῃ αὐτῆς ταῖς λεπτομερεσίαις. Ἐν δὲ τῶν ἐγγράφων τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ διαφωτίσωσιν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν περίοδον ἐκείνην εἶναι καὶ ἡ ἐνταῦθα δημοσιευμένη ἐκθεσις τοῦ ἀειμνήστου στρατηγοῦ Πάνου Κορωναίου, τὴν ὁποίαν ἰδιόχειρον καὶ ὑπογεγραμμένην ὑπὸ τοῦ ἰδίου κτύπησάμεν νὰ λάβωμεν καὶ τὴν ὁποίαν ἀφίνομεν ὡς ἔχει ἐν τῷ καιμένῳ, μετὰ τῶν γλωσσικῶν ἀτελειῶν αὐτῆς, ὥς βεβαίως ἤθελε διορθώσῃ ὁ γράψας αὐτήν, ἂν ἐτοίμαζε τὴν δημοσίευσιν.

τὴν Κυβέρνησιν του ἔκθεσιν, δι' ἧς ἐζήτει τὴν αὐξήσιν τῶν δυνάμεων του. Καὶ βεβαίως τί ἠδύναντο ν' ἀντιτάξωσι τυχοδιώκται τινες ἢ κλέπται (οὕτω ὠνόμασεν ὁ Στρατάρχης τοὺς ἐθελοντάς· οἱ ἐγχώριοι κάλλιον ἐκτιμῶντες τοὺς ἀντιπάλους των ὀνομάζουν αὐτοὺς λιάπιδες) καὶ ἄλλοι τόσοι ἐγχώριοι Κρήτες, κείμενοι ὑπὸ τὰ βάρος τῶν οἰκογενειῶν των ἄνευ τροφῆς, ἄνευ πολεμεφοδίων καὶ ἄνευ τῶν λοιπῶν χρειῶδων; Ἄλλ' ἄς μὴ σπεύδωμεν καὶ ἄς ἀναμείνωμεν τὴν διήγησιν τῶν πραγμάτων.

Τὸ σχέδιον τοῦ ἐχθροῦ ἦτο καλῶς μεμελετημένον, ὅταν λογαριάζη τις ἄνευ τοῦ ἀντιδίκου. Σκοπὸς αὐτοῦ ἦτο νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐκ τριῶν μερῶν, τῶν τριῶν μόνων ὁδῶν τῶν φερουσῶν εἰς τὸ κέντρον τῶν Σφακιῶν, ν' ἀποκλείσῃ αὐτὸ τῶν λοιπῶν ἐπαρχιῶν καὶ τότε, ἐπιπίπτων μὲ τὰς κολοσσιαίας δυνάμεις του, νὰ ἐξοντώσῃ αὐτό. Αἱ ὁδοὶ ἦσαν ἡ διὰ θαλάσσης εἰς Σφακιά, Καλλικράτην, Ἄσπεδον, καὶ Ἄσκυρον φέρουσα· ἡ διὰ τῶν Ἀποκορώνων εἰς Ἄσκυρον, καὶ ἡ διὰ Ρεθύμνης καὶ Ἀγίου Βασιλείου εἰς Καλλικράτην καὶ Ἄσκυρον.

Τὴν πρώτην καὶ τὴν σπουδαιοτέραν ἐπεφυλάττατο εἰς ἑαυτὸν ὁ Στρατάρχης, τὴν δευτέραν ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν συνετὸν Μιχμέτ Πασσᾶ, καὶ τὴν τρίτην εἰς τὸν τολμηρὸν Πασσᾶ τοῦ Ἡρακλείου Ρεσίτ μετὰ τοῦ ἐτι τολμηροτέρου Δελί Χουσεῖν ἀρχηγοῦ τῶν ἐγχωρίων Ὀθωμανῶν ἀπασῶν τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν, ἀνδρὸς χαίροντος μεγίστην ἐπιρροήν εἰς ἅπασαν τὴν νῆσον. Τὸ ὅλον τοῦ στρατοῦ του συνέκειτο ἐκ 32—35000.

Ταῦτά εἰσι τὰ ἐκ μέρους τοῦ ἐχθροῦ σχεδιασθέντα. Ἄς ἴδωμεν τὰ νῦν ποῖα ἦσαν τὰ ἐκ μέρους τῶν ὀλίγων κλεπτῶν διαπραχθέντα.

Ἐν σιγῇ καὶ ἀταραξίᾳ, ἀφοῦ καλῶς ἔγνωμεν τὸ σχέδιον τοῦ ἐχθροῦ, ἐσκέφθημεν καὶ ἀπεφασίσαμεν ὅτι, ὥς ἔχουσι τὰ πράγματα ἡμῶν καὶ τοῦ ἐχθροῦ, συμφερότερον ἦτο ν' ἀρήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰς διόδους ἐλευθέρως προσποιούμενοι ὅτι ἐζητοῦμεν νὰ ἐμποδίσωμεν αὐτὸν καὶ ζημιοῦντες αὐτὸν ὅσον ἠδυνάμεθα· ὅτε δὲ ἤθελε συγκεντρωθῇ εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀκαταλόγιστου ἐδάφους τῆς ἐπαρχίας Σφακιῶν, νὰ κυκλώσωμεν αὐτὸν πανταχόθεν καὶ ν' ἀνησυχῶμεν αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτός. Ταῦτα δὲ ἐνούμενα μετὰ τῶν φυσικῶν ἐπικούρων τοῦ τόπου, ἦτοι τὸ δύσβατον, τὸ λίαν ἀνώμαλον, τὸ φαραγγῶδες καὶ που δασῶδες, τὸ δύσκολον ἐπομένως τῶν κινήσεων καὶ τῶν προμηθεύσεων αὐτοῦ καὶ τέλος ἡ στέρησις τοῦ ὕδατος, καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις, ἡ ἀρωγὴ τοῦ Ὑψίστου εἰς τὸ δίκαιον ἡμῶν, ταῦτα πάντα, λέγω, ὁμοῦ, ἠλπίζετο νὰ φέρωσιν ἡμᾶς εἰς τὸ ποθοῦμενον. Ἐπεφυλάχθημεν νὰ δώσωμεν μάχην μεγάλην ὅπου ὑπῆρχε

βεβαιότης περί τοῦ ἀποτελέσματος ἢ περί τῆς εὐκόλου καί ἀζημιώτου υποχωρήσεως.

Καί τῷ ὄντι τὰ ἀποτελέσματα αὐτὰ ἐδικαίωσαν ἡμᾶς, ὅτι ὁ ἐχθρὸς ὑπελόγιζεν ἄνευ τοῦ ἀντιδίκου.

Οἱ στρατοὶ ἡμῶν τῶν κλεπτῶν διηρέθησαν εἰς δύο· ἐν ἧτο τὸ τῶν κυρίως Σφακιῶν· τοῦτο κατέλαβε τὰ ὑψηλότερα μέρη τῆς ἐπαρχίας. ἦτοι τὰ δυτικώτερα, καί ὠδηγεῖτο ὑπὸ τῶν Ἀρχηγῶν Ζυμβρακάκη, Κωσταροῦ, Κριάρη, Χατζῆ Μιχάλη, Τζελεπῆ, Λάμπη, Καρκαβάτζου καί λοιπῶν. Τὸ ἕτερον κατέλαβε τὰ ἀνατολικώτερα μέρη, ἦτοι μέρος τοῦ Ἀσκύρου, τὸ Ἄσφεδον, Καλλικράτην, Χορεύτραις, καί ὠδηγεῖτο ὑπὸ τῶν Ἀρχηγῶν Παύλου Α. Μοράκη, Π. Παππαδάκη, Καυκαλάκιδων ἀδελφῶν, Χριστοδουλάκη, Γερβουδάκη καί ἄλλων. Μετὰ τούτων ἠνώθην καί ἐγὼ μετὰ τῶν ἐπικουριῶν τοῦ Τμήματος Πεθύμνης. Τοιαύτη ἦτο ἡ κατὰ πρῶτον γενομένη τοποθέτησις τῶν δυνάμεων ἡμῶν· ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδέποτε ἠδυνήθη ὁ ἐχθρὸς ὥς ἤλπιζε νὰ διαχωρίσῃ τοὺς δύο στρατοὺς ἡμῶν, ἡ τοποθέτησις αὕτη μετεβλήθη κατὰ τὰς περιστάσεις. Συνέκειτο δὲ τὸ κατ' ἀρχὰς εἰς μὲν τὸ δυτικώτερον ἐξ 800 ἀνδρῶν, εἰς δὲ τὸ ἀνατολικώτερον ἐκ 500.

Πρῶτος ἐπάτησε τὸ ἔδαφος τῶν Σφακιῶν ὁ Στρατάρχης Ὀμέρ ἀποβιβασθεὶς τὴν 23ην Ἰουλίου εἰς Φραγκοκάστελον μετὰ 15 περίπου χιλιάδων στρατοῦ. Τὴν 24ην ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ Καλλικράτους καί κατέλαβε τὰς ἄνω τοῦ Καψοδάσου καί Μπατζιανοῦ φύσει ἰσχυράς θέσεις. Δύσκολον δὲν ἦτο ν' ἀντικρουσθῇ ὁ ἐχθρὸς εἰς ἐκείνας τὰς θέσεις, ἀλλ' οἱ μὲν κάταικοι τῶν Σφακιῶν ἀναγκασίως ἐνησχολήθησαν εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῶν οἰκογενειῶν των, οἱ δὲ τῶν γειτόνων ἐπαρχιῶν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ρηθῶσιν ἀμέσως εἰς τὸν τόπον. Ταῦτα προΐδόντες ἀπεφασίσανεν νὰ μὴ ἀντιταχθῶμεν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ κατὰ τὴν εἰσβολὴν του.

Τὴν 19ην ἀναχωρήσας ἐξ Ἀμαρίου καί Ἀγίου Βασιλείου, ἀφοῦ ἄφρησα τὰς δεούσας ὁδηγίας περὶ συγκεντρώσεως καί τοποθετήσεως τῶν δυνάμεων τοῦ Τμήματος τῆς Πεθύμνης, ὠδεύσα πρὸς τὸ Ἄσκυρον μετὰ 300 ἐθελοντῶν καί τινων ἐγγχωρίων, καί τὴν 21ην ἐφθάσα εἰς τὸν τόπον. Ἐκεῖ συναντηθέντες μετὰ τῶν ἄλλων Ἀρχηγῶν ἐλάβομεν ἐκ συμφώνου τὰ ἄνω ρηθέντα μέτρα καί ἕκαστος κατέλαβε τὰς οἰκείας θέσεις· ἀμέσως ὠχυρώθημεν καί ἀνεμένομεν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέρας σύναξιν ἐκ τῶν λοιπῶν ἐπαρχιῶν.

Τὴν 23ην ἐπληροφορήθημεν ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἀπεβιβάσθη εἰς Φραγκοκά-

Ἀγίαν Ρουμέλην κατέλαβεν αὐτὴν καὶ τὴν ἀπετέφρωσε. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο δύσκολον, διότι ὡς εἶπομεν οἱ ἡμέτεροι καλῶς ποιοῦντες περιώρισαν τὴν ὑπεράσπισιν των μόνον εἰς τὴν Σαμαριάν.

Ἐν ᾧ ὁ ἐχθρὸς ἐσκέπτετο περὶ τῶν περαιτέρω ἐργασιῶν του, ἡμεῖς τὴν αὐτὴν ἡμέραν 14^{ην}, προσεβάλαμεν τὸ σῶμα τοῦ Ῥεσίτ, ἔχοντος τὴν ἐντολὴν ν' ἀσφαλίσῃ τὰ ὀπίσθια τοῦ ἐχθροῦ, καὶ κατεδιώκαμεν αὐτόν,

Ἡ ἔνωσις τῶν δύο σωμάτων οὐχὶ μόνον δὲν ἦτο εὐκολος πλέον, διότι ἡμεῖς ἐτοποθετήθημεν μεταξὺ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐὰν κατωρθοῦτο, ὅχι μόνον ἤθελε πάθει μεγάλας ζημίας ὁ ἐχθρὸς, ἀλλὰ καὶ ἤθελεν εὐρεθῇ εἰς τὴν προτέραν δυσχερῆ θέσιν τοῦ νὰ κυκλωθῇ πανταχόθεν, ὑποφέρων συγχρόνως ἐκ τε τῆς στερήσεως ὕδατος, τροφῶν κτλ. Ταυτοχρόνως εἰδήσεις ἤρχοντο καθ' ἡμέραν εἰς τὸν Στρατάρχην, ὅτι οἱ κλέπται ἐπιδραχμόντες εἰς τὰ Ἡρακλειωτικὰ καὶ Ῥεθυμνιωτικὰ, ἐλεηλάτουν τοὺς πιστοὺς καὶ που ἐφόνευον, ἢ ἐζώγγρουν ἐξ αὐτῶν. Ἐνεκα τοιαύτης τινὸς ἐπιδρομῆς τῶν ἡμετέρων εἰς τὸ Ἡράκλειον τοσοῦτον ὀργίσθησαν οἱ ἐν αὐτῷ πιστοί, ὥστε ἐξελθόντες ὡς μανιώδεις ἐπετέθησαν κατὰ πολλῶν χωρίων τοῦ Ἡρακλείου καὶ ἔθυσαν καὶ ἀπώλεσαν πᾶν τὸ προστυχόν. Αἱ θηριώδεις αὗται πράξεις ἐγένοντο ἀφορμαὶ τῆς ἀπὸ κοινοῦ διαμαρτυρήσεως τῶν ἐν Ἡρακλείῳ προξένων. Εἰς τὰς περιστάσεις ταύτας ὅθεν τὸ φρονιμώτερον διὰ τὸν ἐχθρὸν ἦτο ἡ ὑποχώρησις καὶ μάλιστα ἡ ὅσον δυνατόν ταχεῖα, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν κῆϋζανον αἱ δυσχέρειαι αὐτοῦ, ἀφ' ἑτέρου αἱ δυνάμεις καὶ τὸ θάρρος ἡμῶν.

Τῷ ὄντι ὁ ἐχθρὸς, οὐδὲ στιγμὰς ἀπολέσας, ἀμέσως τὴν 15^{ην} ὑπεχώρησεν, ὁ μὲν Ῥεσίτ, εἰς Ἡράκλειον διὰ τοῦ Ἀγίου Βασιλείου, ὁ δὲ Ὀμέρ . . . εἰς τὰ πλοῖα μέρος αὐτοῦ μόνον ἔμεινεν εἰς τὴν χώραν τῶν Σφακιῶν, ὅπου εὐρίσκετο ἡσφαλισμένος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν πλοίων. Μετὰ τὴν ἀφήγησιν ταύτην τῶν ἐργασιῶν ἐν γένει, ἅς ἐπανέλωμεν εἰς τὴν διήγησιν τῶν ἰδίων ἡμῶν ἐργασιῶν.

Ἀπολείπεται δὲ νὰ διηγηθῶμεν τὰ τῆς ὑποχωρήσεως τοῦ Ῥεσίτ. Καὶ κατὰ πρῶτον τίθεται ἡ ἐρώτησις, διότι ἐπιθυμοῦμεν νὰ εἴμεθα ἀμερόληπτοι καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς μας, διατί, ἐνῶ ὑπεχωρεῖ φεύγων ὁ ἐχθρὸς, νὰ ὑποχωρήσῃ διὰ τοῦ Ἀγίου Βασιλείου, ὅπου ἦτο βέβαιος ὅτι θὰ ἀπὴντα ἀντίστασιν καὶ ζημίας πολλάς; Ἡ ἀπάντησις εἶναι εὐκολος. Ὁ ἐχθρὸς ἔσυρε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ στρατὸν πολὺν καὶ κτήνη φορτηγὰ πολλά· μέρος τούτων ἐπέβιθασεν εἰς τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπιβιβάσῃ ὅλα καὶ ἤθελεν ὑποφέρει μὲγάλως οἱ τε ἄνθρωποι καὶ τὰ

κτήνη, εἴαν μετέφερεν αὐτὰ διὰ θαλάσσης· δὲν ἠδύνατο δὲ οὔτε ν' ἀναμείνη νὰ γίνη ἡ μεταφορὰ κατ' ὀλίγον, διότι ἡ θέσις του ἦτο τοσοῦτον δυσχερής, ὥστε οἱ στρατιῶται καὶ ἰδίως οἱ ἐγγχώριοι Κρηῖτες, μὴ ἀντέχοντες πλέον, ἐξέφραζον ἄρας καὶ ἀπειλὰς κατὰ τῶν ἀρχηγῶν των. Εἰς ταῦτα οὐχὶ ὀλίγον συνετέλεσεν ὁ θάνατος τοῦ Δελὶ Χουσεῖν φανευθέντος εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀραδένης. Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν αἰτίων τούτων, τῶν ὕλικῶν, ὁ Στρατάρχης ἐσκέπτετο, ὅτι ὑποχωρῶν τοσοῦτον κατεσπυρμένως καὶ διὰ τοιούτων προφυλάξεων καὶ μὴ τολμῶν νὰ διέλθῃ ἐν μέρος ξηρᾷ, ἐδείκνυεν ὅτι ἐδειλία καὶ ὅτι ὑπέφερε μεγάλας ζημίας, ὅπερ ἠθέλει ν' ἀποφύγῃ πρὸ πάντων, ἀφοῦ μάλιστα διεκήρυξε πομπωδῶς καὶ πρὶν εἰσβάλλῃ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῶν Σφακιῶν καὶ ἀφοῦ εἰσέβαλεν, ὅτε ὑπέταξεν αὐτὴν κατατροπώσας τοὺς ἐπαναστάτας. Ταῦτα ἐσκέπτετο καὶ ἠθέλαμεν διαλύσαι τὰς σκέψεις του εἴαν, ζητῶν ν' ἀποφύγῃ τὸ ἐν κακόν, δὲν ἐπιπτεν εἰς ἕτερον ἔτι μεγαλῆτερον. Ἐκ τῆς διηγήσεως τῶν συμβάντων θέλομεν κατανοήσαι κάλλιον τὰς παρατηρήσεις ταύτας.

Εἶπομεν ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἀπεφάσισε νὰ ὑποχωρήσῃ· καὶ ὁ μὲν πολύπειρος Ὀμέρ, ἐκλέξας δι' ἑαυτὸν τὴν διὰ θαλάσσης ὁδόν, κατέπλευσεν ἀσφαλῶς εἰς Χανιά, ὁ δὲ Ῥεσίτ, τὸν ὁποῖον ὁ Στρατάρχης εὕρισκε πάντοτε ἀγαθόν, ἀλλὰ καὶ ῥιψοκίνδυνον, ὠρίσθη νὰ γίνη τὸ ὄργανον τῶν λίαν προφυλακτικῶν ὑπολογισμῶν αὐτοῦ.

[Ἐπεται τὸ τέλος]

Σαῖν τὴν 12 Αὐγούστου 1867.

Π. ΚΟΡΩΝΑΙΟΣ

